

معرفی چارچوب مفهومی محصولات سالم در راستای امنیت غذایی در مناطق روستایی

زهره رحمانی فرد^۱ - مهدی کرمی دهکردی^۲

۱- دانشجوی کارشناسی ارشد توسعه روستایی، دانشگاه شهرکرد، zr.epost@yahoo.com

۲- استادیار گروه توسعه روستایی، دانشگاه شهرکرد، karami596@yahoo.com

چکیده

امنیت غذایی، دسترسی همیشگی همه مردم به غذای کافی، سالم و مغذی به منظور زندگی سالم و فعال در همه جای کره خاکی تعریف شده است. جهت دستیابی میزان امنیت غذایی، اندازه گیری آن در سطح خانوار ضرورت دارد. بر این پایه، هدف اصلی این مطالعه معرفی چارچوب مفهومی محصولات سالم و امنیت غذایی در مناطق روستایی ایران است. روش مورد استفاده در این مقاله به روش کتابخانه‌ای - مروری بوده و با بررسی ادبیات و منابع داخلی و خارجی معتبر در این زمینه نگارش شده است. یافته‌ها حاکی از آنست که چارچوب مورد نظر شامل ۷ قسمت می‌باشد که عبارتند از عامل تغذیه و سلامت، عامل آموزش و فرهنگ، عامل استاندارد تولید، عامل اقتصادی، عامل زیست محیطی، عامل فروش و بازاریابی و عامل نهاده‌های کشاورزی عناصر تشکیل دهنده چارچوب مفهومی در این خصوص می‌باشند.

لغات کلیدی: امنیت غذایی - چارچوب مفهومی - محصولات سالم - مناطق روستایی.

Introducing a Conceptual Framework for Healthy Products for Food Security in Rural Areas

Abstract

Food security, the ever-increasing access of all people to adequate food, Healthy and nutritious in order to live healthy and active It is defined everywhere on the planet. to achieve food security, it needs to be measured at the household level. Based on this, the main objective of this study was to introduce a conceptual framework for healthy products and food security in rural areas of Iran. The method used in this article is librarian-review method by reviewing the literature and internal and external sources of this field. The findings indicate that the framework has 7 parts which include nutrition and health, the factor of education and culture, Operating standard of production, economic factor, and environmental factor, Sales and marketing agent and agent of agricultural inputs Constituent elements form a conceptual framework in this regard.

Keywords: Food security- conceptual framework- organic production- rural area

مقدمه

دسترسی به مواد غذایی کافی و سالم در هر زمان و مکانی از حقوق مسلم اولیه هر انسانی بوده و می‌بایستی تأمین نیازهای غذایی مردم از مهم‌ترین هدف‌های دولت به شمار آید (رحیمی مقدم، ۱۳۹۴: ۵). امنیت غذایی زمانی وجود دارد که همه مردم در تمامی ایام سال به غذای کافی به وجود آمده از کشاورزی سالم (World bank, 1986)، مغذی و در دسترس فیزیکی و اقتصادی برخوردار بوده و بتوانند نیازهای یک رژیم تغذیه‌ای سازگار با ترجیحات آنان را برای یک زندگی فعال و سالم (Nord et al, 2010: 2) فراهم کنند و مردم در حین زندگی‌شان احساس گرسنگی و یا ترس از آن را نداشته باشند (Bala et al-2008, FAO, 2014: 153). نظام کشاورزی مدرن عواقب و اثرات برخی کشاورزی‌ها را بر روی جامعه و محیط زیست مورد انتقاد شدید قرار داد (محرم نژاد و همکاران ۱۳۸۹) که در پی آن یک اجتماع جهانی در حمایت از محیط زیست طبیعی به وجود آمد تا نوعی کشاورزی را توسعه دهند که بتواند ضمن افزایش بهره‌وری و حفظ امنیت غذایی کمترین آسیب (راجله حسینی، ۱۳۹۲) را نیز به محیط زیست وارد نماید، از این رو با ارائه تدابیری مانند کشاورزی سالم سعی در جلوگیری از این روند فاجعه آمیز نمودند (رجبی و همکاران ۱۳۹۲) که از لحاظ پایداری و حفاظت از منابع طبیعی، کشاورزی مذکور در حال حاضر امنیت غذایی طولانی مدت و بهتری را ارائه می‌دهد (Kukreja & Meredith, 2011). با توجه به این که کسر قابل توجهی از جمعیت کشورهای در حال توسعه در نقاط روستایی زندگی می‌کنند، (اسحاق مرادی بلوردی ۱۳۹۵) بهبود و ارتقای سطح امنیت غذایی خانوارهای روستایی یک هدف بسیار مهم در کشورهای در حال توسعه نظیر ایران محسوب می‌گردد (Sinyolo et al, 2014: 447 و کلانتری و غفارپور ۱۳۸۱ و Rie Muraoka- 2017 et al) لذا توجه به این مساله با محوریت کشاورزی سالم که خود می‌تواند تأمین بسیاری از منابع غذایی را داشته باشد بیش از پیش محرز می‌نماید.

بیان مسئله

از یک طرف جمعیت جهانی به سرعت رو به افزایش است که این موضوع روند افزایش نیاز به مواد غذایی را همپای جمعیت جهانی کرده است که با توجه به پیشرفت‌های چند دهه اخیر مصرف سالانه مواد غذایی در حدود ۲۰٪ افزایش پیدا کرده و با توجه به پیش بینی‌ها تا ۵۲ سال آینده باید مقدار تولید محصولات غذایی در سراسر جهان حدود ۷۰٪ و در کشورهای در حال توسعه مانند ایران ۱۰۰٪ بیشتر از تولید فعلی آنها باشد (Smith et al, 2015: 16-etal, 2015: 37). از طرف دیگر پیامد های کشاورزی کنونی عدم پایداری، عدم رعایت امنیت غذایی، تخریب زمین (ملک سعیدی و همکاران ۱۳۸۹)، آلودگی محیط زیست (Yunlong & Smith, 1994) و همچنین استفاده بیش از ۳۰۰ ترکیب شیمیایی خطرناک و مصنوعی نظیر آفت کش‌ها، کودهای شیمیایی و علف کش‌ها سبب اختلال در سیستم سلامتی انسان شده که ۶۰ درصد سموم آفت‌ها، ۹۰ درصد قارچ کش‌ها و ۳۰ درصد حشره کش‌ها سرطان می‌باشند (علیمردانی، ۱۳۹۰) که کشورهای در حال توسعه از جمله ایران، ۱۳٪ بیشتر از کشورهای صنعتی مبتلا به این مسمومیت‌های ناشی از آلودگی غذایی می‌باشند (فاطمه فرامرزی و همکاران ۱۳۹۰).

از آنجایی که بخش قابل توجهی از کشاورزی در مناطق روستایی انجام می‌گیرد؛ کاهش زمین‌های مناسب برای فعالیت‌های کشاورزی؛ کمبود منابع آبی، و کاهش رونق اقتصادی (پور قاسم و همکاران ۱۳۹۲) برای کشاورزان موجب شده تا ۵۰٪ از کشاورزان زمین‌های خود را رها کرده (سواری و همکاران، ۱۳۹۳) و فقر شدید غذایی و نبود امنیت غذایی تشدید شود.

طبق شاخص‌های اندازه گیری شده وضعیت امنیت غذایی مورد استفاده در خانواده‌های شهری بهتر از خانوارهای روستایی است (سالار کیا و همکاران، ۱۳۹۰) و صفر خانیلو و محمدی نژاد، ۱۳۸۹) که از مهم‌ترین دلایل این امر می‌توان به تفاوت در سطح تحصیلات، اختلاف وضع مالی خانوارهای روستایی و شهری اشاره نمود (پیاب و همکاران، ۱۳۹۱). با توجه به لزوم افزایش مقدار تولید غذا و همچنین افزایش رشد جمعیت، توجه به تولید غذای سالم و اسقرار کسر عظیمی از اراضی کشاورزی در مناطق روستایی توجه به ایجاد امنیت غذایی و تولید غذای سالم در مناطق روستایی از موارد قابل توجه می‌باشد.

اهمیت و ضرورت موضوع

کشاورزی سالم پتانسیل تأمین نیازهای غذایی جهان را با استفاده از منابع پایدار دارد و ترکیبی بی‌همتا از تکنیک‌های محیطی بی‌خطر با نهاده‌های کم خارجی ارائه می‌نماید که به موجود بودن مواد غذایی کمک می‌کند (Satish et al, 2012). همچنین دسترسی به مواد غذایی را افزایش داده و گروه‌های جدید و مختلف جامعه را که در گذشته به دلایل فرهنگی یا مالی محروم بوده‌اند، قادر به درگیر شدن در تولید کشاورزی و تجارت می‌سازد (Ndujire, 2010; Hine & Pretty, 2007).

در سال ۲۰۱۳، ۱۷۰ کشور در زمینه کشاورزی سالم فعالیت داشته‌اند و سطح زیر کشت محصولات سالم در جهان، از ۱۱ میلیون هکتار در سال ۱۹۹۹، به ۴۳/۱ میلیون هکتار در سال ۲۰۱۳ رسیده است (Willre & Lenoud, 2015:30). در ایران، زمین‌های تحت پوشش کشت محصول سالم در سال ۲۰۱۴ معادل ۱۱/۶ هزار هکتار و سهم زمین‌های تولید محصول سالم به کل زمین‌های زراعی حدود ۲٪ درصد بوده است (Willer & Lenoud, 2015: 40,45).

بررسی ادبیات تحقیق

جدول شماره ۱: بررسی منابع داخلی و خارجی در زمینه موضوع تحقیق

محققان	عنوان تحقیق	نتایج
جمینی و همکاران (۱۳۹۶)	بررسی امنیت غذای پیامد آنها در مناطق روستایی، مطالعه موردی شهرستان روانسر	نتایج مورد مطالعه در این منطقه نشان می‌دهد که ۲۵ درصد افراد دارای امنیت غذایی و ۷۵ درصد گروه‌های مختلف در ناامنی غذایی به سر می‌برند.
بهروزه و شاه ولی (۱۳۹۵)	مقایسه امنیت غذایی روستاییان با نگرش و فرهنگ تغذیه مختلف در سه منطقه آب و هوایی استان کرمان	امنیت غذایی افراد مطالعه شده به طور کل در سطح ضعیفی قرار دارد به طوری که خانوارهای مناطق سرد سیر و معتدل امنیت غذایی بالاتری دارند و پس از آن خانوار مناطق معتدل و گرم خشک قرار دارند.
مکی آبادی و همکاران (۱۳۹۵)	نقش کشاورزی ارگانیک در امنیت غذایی از دیدگاه کارشناسان جهاد کشاورزی استان تهران	جامعه آماری این نمونه کارشناسان جهاد کشاورزی استان تهران بوده‌اند و به علت محدود تعداد $n=61$ به سرشماری پرداختند و طی تکمیل پرسشنامه دریافتند که نیمی از پاسخگویان (۵۸/۳ درصد) معتقدند که امنیت غذایی در تهران در وضع متوسطی قرار دارد.
زراعت کیش و کمائی (۱۳۹۵)	بررسی عوامل موثر بر امنیت غذایی در خانوارهای کشاورزی روستایی استان کهگیلویه و بویر احمد	استفاده از مصرف کالری نشان داد که ۴۶ درصد از خانوارهای روستایی از امنیت غذایی برخوردار بوده‌اند و خانوارهای روستایی برخوردار از امنیت غذایی ۴۳ درصد کالری و خانوارهای که در نا امنی غذایی هستند حدود ۶۹ درصد مصرف کالری کمتری دارند.
رضوی و همکاران (۱۳۹۴)	ارزیابی جایگاه توسعه کشاورزی ارگانیک در مناطق روستایی	این مطالعه با استفاده از پرسشنامه تولید کنندگان محصول ارگانیک که در سومین جشنواره در سال ۱۳۹۰ شرکت داشته‌اند انجام گرفته و نتایج بررسی شده نشان داد که با توجه به مراحل گذار به کشاورزی ارگانیک، شناخت کشاورزان از این مرحله کافی نیست و در زمینه توسعه کشت ارگانیک چالش‌های فراوانی وجود دارد.
مرادی بلوردی (۱۳۹۵)	تبیین امنیت غذایی در خانوارهای روستایی	نتایج در این مقاله نشان می‌دهد که اگر از دیدگاه تاریخی به نقش روستاها توجه کنیم بخش کشاورزی ساختار غالب اقتصادی آن را تشکیل می‌دهد و در واقع بیش از ۸۷ درصد منابع تأمین امنیت غذایی در حوزه روستاها جای دارد.
Sinyolo et al (2014)	بررسی آب و امنیت غذایی خانوارهای روستایی در بخش مزینتاتی آفریقای جنوبی	تأمین آب خانگی خانوارها، سرمایه‌گذاری در طرح‌های آبیاری به صورت فیزیکی و مشارکتی، در امنیت غذایی خانوارها موثر بوده است.
Bashir et al 2012	عوامل موثر بر امنیت غذایی خانوارهای روستایی در منطقه پنجاب پاکستان	سطح در آمد ماهیانه خانوار دارای اثر مثبت و معنا دار و سن سرپرست و بزرگی خانوار، دارای اثر منفی و معنی دار بر امنیت غذایی است.

این مطالعه بر روی ۱۲ خانوار انجام شد و نشان داد که اندازه خانوار و جنسیت سرپرست خانوار با امنیت غذایی رابطه منفی دارد	عوامل موثر بر وضعیت امنیت غذایی در منطقه شرق اتیوپی	Belay Bedeke 2012
عوامل فرهنگی مانند قدرت، جنسیت، هویت، تغییرات فرهنگی و نهاده های محلی تاثیر مستقیمی را در افزایش امنیت غذایی دارند.	بررسی ارتباط فرهنگ و امنیت غذایی در مزارع رعیتی آفریقای جنوبی	Trefry et al 2014
سیستم کشاورزی ارگانیک عمدتاً به تناوب کشت، باقی مانده محصول، کودهای حیوانی، کودهای سبز، کشت مکانیکی، و ابعاد بیولوژیکی برای حفظ بهره‌وری خاک، تأمین مواد مغذی گیاه و کنترل حشرات، پاتوژن ها و علف های هرز بستگی دارند.	کشاورزی ارگانیک	Rana SS 2016
نتیجه این تحقیق نشان داد که سن، جنس، تحصیلات، درآمد ها و بیکاری عامل مهم نا امنی غذایی است و خانوارهای که سرپرست آن ها زن بوده اند از نا امنی بیشتر غذایی برخوردار بوده اند که باید سیاست های خاصی برای ارتقا سطح آموزش مردم لحاظ شود و سرپرست زنان خانوار باید حمایت مالی شوند.	بررسی عوامل موثر بر امنیت غذایی خانوارها در روستایی در شمال هینترلند در پاکستان	Zhou et al 2017
مطالعات آینده برای تایید یافته‌های ما مورد نیاز است و اینکه ابزار تصمیم گیری ما به بهبود وضعیت حکومتمنداری غذایی در حوزه مختلف کمک میکند.	اندازه گیری و حراست از امنیت غذایی: ارزیابی و سودمندی شاخص‌های نامی غذایی برای سیاست گذاران	Perez et al 2017
تولید کنندگان کوچک و متوسط با استفاده از شیوه‌های مدرن و پایدار کشاورزی، نگرانی‌های خود را مطرح کرده‌اند زیرا هزینه تولید با روش‌های مدرن بسیار زیاد است پس از بررسی معیارهای سیاست معافیت‌های قانون با شبیه سازی اینکه آستانه معافیت‌هایی آهسته‌تر برای درآمد فریم و سهم فروش مستقیم، ممکن است بر میزان هزینه هر اقدام ایمنی مواد غذایی در مزارع در آستانه تاثیر بگذارد.	تولیدکنندگان رشد هزینه‌های منطبق با قانون مدرنیزاسیون ایمنی مواد غذایی	Adalja and Lichtenberg 2018
این مقاله چارچوب مفهومی را نشان می‌دهد که مسائل و استراتژی‌های یک شرکت را با نوآوری نشان می‌دهد. این مقاله با موادی از اقتصادهای توسعه یافته و در حال توسعه آشنا میشود و ضوابط سیاست را ترسیم می‌کند و دستور کار تحقیقاتی را ارائه می‌دهد.	نوآوری ناشی از طراحی زنجیره تأمین مواد غذایی است	Zilberman et al 2017

جدول شماره ۲: جدول منابع مورد استفاده در ارائه چارچوب مفهومی تحقیق

عنوان	گويه	منبع
تغذیه و سلامت	مواد غذایی سالم در سبب خانوار	World bank, 1986, جمنی و همکاران (۱۳۹۴) و مکی آبادی و همکاران (۱۳۹۵)
	تغذیه سالم و مناسب در کودکان و فرزندان	زراعت کیش و کمائی (۱۳۹۵) و Trefry et al (2014) و Bhalla et al (2018)
	اطلاعات درباره رژیم غذایی سنین مختلف	پهلوان و مطهری نژاد (۱۳۹۴) و (2:2010, Nord et al) و Belay Bedeke (2012)
آموزش و فرهنگ	اختلالات ژنتیکی و مادر زادی در خانوار	جهانبخش و همکاران، ۱۳۹۱ و قدیری و همکاران (۱۳۹۰)
	فعالیت ها در رفع مشکل سو تغذیه	kalaiselvi et al -2016 & (2014 Bala et al-2008, FAO)
تغذیه و سلامت	تشکیل کلاس های آموزشی ترویجی برای آگاهی از تغذیه و کشت محصول	Stavropoulou et al (2017) و معتمد و همکاران (۱۳۹۶)، اسداللهی و همکاران (۱۳۹۶)
	تمایل جهت کشت محصولات سالم	Willre & Lenoud, 2015: 30 و Willre & Lenoud, 2015: 40, 45
	میزان پذیرش فرهنگ مردم منطقه در خصوص تولید محصول سالم	سالار کیا و همکاران، ۱۳۹۰ و صفر خاتلو و همکاران، ۱۳۸۹ و رضوی و همکاران (۱۳۹۳)
تغذیه و سلامت	تاثیر برنامه آموزشی بر امنیت غذایی	پیاب و همکاران، ۱۳۹۰ و Zhou et al (2017) و Schouten et al (2018)
	تمایل جهت استفاده از کود شیمیایی کود حیوانی و سم در تولید محصولات	علیمردانی، ۱۳۹۰ و Yunlong & Smith - 1994 و فرامرزی و همکاران، ۱۳۹۰

استاندارد تولید	میزان آگاهی و استفاده شما از روش های مبارزه بیولوژیکی آفات	2012.Satish etal و عاشق معلا و سلمانی (۱۳۹۶) و غلامی و همکاران(۱۳۹۲) و داودی و همکاران (۱۳۹۱)
عوامل اقتصادی	رعایت استانداردهای زمان دفع کود و سم از محصولات قبل از برداشت	احمدی(۱۳۹۶) و احمدی و همکاران (۱۳۹۴) و مهدوی و همکاران(۱۳۹۴) و پیر صاحب و همکاران (۱۳۹۲) و علی محمد و همکاران(۱۳۹۲)
	استفاده شما از بذر بومی و ارقام مقاوم در کشت محصولات	Rana SS(2016) و تبارکی و همکاران(۱۳۹۶) و جهانیان و همکاران(۱۳۹۶)
	آشنایی با قیمت تولید محصول سالم	Bashir et al(2012) و چشمی و همکاران(۱۳۹۶) و تازیکی و همکاران(۱۳۹۶)
	حمایت دولت برای تولید محصول سالم	شریفی وموسوی حقیقی(۱۳۹۶) و Perez et al(2017) و Zilberman et al (2017)
عوامل زیست محیطی	اطلاعات درباره واردات و صادرات محصول سالم	Bhalla et al(2018) و بهمنش فر (۱۳۸۷) و صمیمی و همکاران(۱۳۹۴)
	تاثیر کشاورزی سالم در افزایش در آمد و اشتغال خانوارها	Hine & Pretty:2010, Ndugire و مرادی بلوردی(۱۳۹۵)
	رعایت مبانی حفاظت از خاک	محرم نژاد و همکاران، ۱۳۹۵ و (Kukreja & Meredith, 2011)
	تاثیر خشکسالی در استفاده از کود و سم	Sinyolo et al (2014) و اکبری نیا و همکاران(۱۳۹۴) و ساکی زاده و همکاران(۱۳۹۳)
فروش و بازاریابی	زمین حاصلخیز در منطقه شما	Muraoka et al(2017) و Barrientos(2017) و غنایتی و همکاران(۱۳۹۷)
	فرسایش خاک و عمق شخم در تولید محصول در منطقه	ملک سعیدی و همکاران (۱۳۸۹) و رجبی و همکاران (۱۳۹۲) و بذرافشان و همکاران(۱۳۹۶)
	تاثیر خشکسالی سال های اخیر بر تولید محصولات	بهروزه و شاه ولی(۱۳۹۵) پور قاسم و همکاران (۱۳۹۴) و سواری و همکاران(۱۳۹۴) و وحید مغانی و همکاران(۱۳۹۶) و حدادی و حسینی(۱۳۹۶)
	تاثیر انبارداری مناسب در تشویق به تولید محصول سالم و سلامتی محصول	دهقانی و همکاران (۱۳۹۴) و اصولی و همکاران(۱۳۹۴) و مهتاب و همکاران(۱۳۹۳)
نهاده های کشاورزی	تمایل به بسته بندی محصولات جهت فروش	محمودی میمند و نبی پور (۱۳۹۴) و آقا جانی و همکاران(۱۳۹۶) و اجل افشار(۱۳۹۶)
	توجه به کاهش ضایعات در برداشت محصولات	ملکی و آریا نسب (۱۳۹۶) و شاهسونی و همکاران(۱۳۹۶) و عباسپور و همکاران (۱۳۹۶) و طوسی و همکاران(۱۳۸۹)
	تاثیر کشاورزی مدرن با افزایش محصولات	مواساتی و همکاران(۱۳۹۶) و فلاح و شاهینی (۱۳۹۵) و رحمن پور و قلعه شاهی (۱۳۹۶)
	آشنایی شما با کلینیک های گیاه پزشکی و ارتباط شما	کریمی دهکردی و همکاران(۱۳۹۵) و بهجوی و همکاران(۱۳۹۴) و بهرامی و همکاران(۱۳۹۲)
کشاورزی	نظارت و آگاهی رسانی کارشناسان جهاد کشاورزی بر تولید محصولات شما	صادقی مقدم(۱۳۹۶) و حجازی زاده و شمسایی(۱۳۹۲) و اقبالیان و همکاران(۱۳۹۵)
	تاسیس گلخانه و توانمندی مالی در تاسیس گلخانه	عزیزی و همکاران(۱۳۹۷) و صفوی و همکاران(۱۳۹۶)
	دسترسی به ادوات کشاورزی مناسب و تمایل به استفاده از ادوات مدرن	Adalja and Lichtenberg(2018) و کاوسی و همکاران(۱۳۹۵) و خوب بخت (۱۳۹۶)

بررسی های مذکور حاکی از آنست که امنیت غذایی زمانی ایجاد می شود که کشاورزان، به سمت تهیه مواد غذایی سالم گرایش داشته و در این صورت امنیت غذایی تضمین می گردد، پس از بررسی های میدانی صورت گرفته نتیجه حاصل شد که کشاورزی ارگانیک در منطقه مورد مطالعه وجود نداشته و فعالیت صورت گرفته به صورت کشاورزی سالم می باشد بدین صورت که کشاورزان میزان سم، کود مصرفی را با توجه به استاندارد آن استفاده کرده، دوره کارنس را رعایت نموده و زیر نظر کلینیک های گیاه پزشکی و مجوز از جهاد کشاورزی محصول خود را از لحاظ استاندارد بررسی می کنند.

نتیجه گیری

باتوجه به بررسی منابع داخلی و خارجی معتبر در این خصوص که تعدادی از آن‌ها در پیشینه پژوهش آورده شده است، شکل زیر به عنوان چارچوب مفهومی تحقیق استخراج گردید.

چارچوب مفهومی تحقیق
(مؤلفه‌های مؤثر بر محصولات سالم و امنیت غذایی)

در چارچوب مشاهده شده، از اجزای پازل برای نمایش عوامل استفاده شده است، زیرا عوامل به صورتی که در چارچوب نمایش داده می شود همگی با یکدیگر در ارتباط هستند. هسته مرکزی شامل امنیت غذایی و کشاورزی سالم است که این دو معقوله ارتباط پیوسته با یکدیگر دارند. به طور کلی امنیت غذایی زمانی ایجاد می شود که به سمت تهیه مواد غذایی کشاورزی سالم رفته و امنیت غذایی را تضمین می کند. هسته اصلی خود به هفت عامل که به هسته اصلی وابسته هستند متصل می شوند و تمام این عوامل که شامل تغذیه و سلامت، عامل آموزش و فرهنگ، عامل استاندارد تولید، عامل اقتصادی، عامل زیست محیطی، عامل فروش و بازاریابی و عامل نهاده‌های کشاورزی با یکدیگر در ارتباط هستند.

منابع

- ۱- رحیمی، س. دامغانی، ع. اکبرپور، م. سجادیان، م. رفیعی صدر، ن. (۱۳۹۴). بررسی وضعیت امنیت غذایی در شهرستان پلدختر. کشاورزی بوم شناختی. (۲) ۵ (۱۳۹۴) ۸۹-۹۷، ۵.
- ۲- لاهیجانیان ک. ارجمندی ر. محرم نژاد ن. جمشیدی دلجوم. (۱۳۸۹). بررسی ساختار و عملکرد سازمان های غیردولتی زیست محیطی و نقش آن ها در فرآیند توسعه شهری استان تهران. دوره ۱۲. شماره ۳. ۱۷۲ - ۱۴۹.
- ۳- حسینی راحله. الهام حسینی. (۱۳۹۲). آموزش برای کشاورزی پایدار: راهکاری مناسب در حفاظت بهینه از محیط زیست. ۹-۱.

- ۴- رجیبی آ. شعبانعلی فمی پور آتشی م. (۱۳۹۲). بررسی مولفه های پذیرش محصولات کشاورزی ارگانیک از دیدگاه مصرف کنندگان (مطالعه موردی شهر کرج). دوره ۱۰، شماره ۳۸، صص ۳-۳۳.
- ۵- مرادی بلوری، ا. (۱۳۸۹). تبیین امنیت غذایی درخانوارهای روستایی. چهارمین همایش ملی انجمن های علمی دانشجویی رشته های کشاورزی، منابع طبیعی و محیط زیست. ۱۱- ۱.
- ۶- کلانتری، ن و غفارپور، م. (۱۳۸۱). طرح جامع مطالعات الگوی مصرف موادغذایی خانوار و وضعیت تغذیه ای کشور. انستیتو تحقیقات تغذیه ای و صنایع غذایی کشور.
- ۷- ملک سعیدی، ح و شاه ولی، م. (۱۳۸۹). تبیین الگوی ارتباطات و اطلاع رسانی برای آگاه سازی تسهیل گران زن روستایی منطقه مرودشت نسبت به خطرات ناشی از مصرف مواد غذایی حاوی مواد شیمیایی راهبرد فرهنگ: شماره ۱۴ و ۱۵؛ ۱۸۴-۲۰۴.
- ۸- علیمردانی آ. (۱۳۹۰). اهمیت محصولات ارگانیک در چرخه غذایی و الزامات تولید محصولات ارگانیک. ماهنامه کنترل کیفیت، شماره ۴۸، صص ۳۲ تا ۳۶.
- ۹- فرامرزی ط. جعفری ا. دهقانی س. میرزا بیگی م. ناصح م. رهبر آراسته ح. (۱۳۹۱). بررسی آلودگی باکتریایی مواد غذایی در سطح عرضه مناطق غرب تهران. مجله دانشگاه علوم پزشکی فسا. سال دوم. شماره ۱. صص ۱-۱۲.
- ۱۰- پورقاسم، ف؛ پورجاوید، س و علی بیگی، ا.ح. (۱۳۹۲). بررسی عوامل مؤثر بر تغذیه روستاییان شهرستان کرمانشاه. مجله پژوهش های روستایی. دوره ۴. شماره ۲. صص ۳۶۴-۳۴۷.
- ۱۱- سواری، م؛ شعبان علی فمی، ح؛ دانشور عامری، ژ. (۱۳۹۳). امنیت غذایی و عوامل مؤثر بر آن در جامعه روستایی شهرستان دیواندره. مجله پژوهش های روستایی. شماره ۱۸. صص ۳۳۲-۳۱۱.
- ۱۲- سالارکیا، ن؛ عبداللهی، م؛ امینی، م؛ اسلامی امیر آبادی، م. (۱۳۹۰). اعتبارسنجی و به کارگیری پرسش ی نامه HFIAS در سنجش ناامنی غذایی خانوارهای شهری ورامین در سال ۱۳۸۸. مجله ی غدد درونریز و متابولیسم ایران. دوره ی سیزدهم، شماره ۴، صص ۳۸۳-۳۷۴.
- ۱۳- صفر خانلو، او محمدی نژاد ا. (۱۳۸۹). بررسی اثر ضایعات نان بر خط فقر و شاخص امنیت غذایی خانوارهای شهری و روستایی ایران طی سالهای ۸۶-۱۳۸۰. فصلنامه اقتصاد کشاورزی و توسعه. سال نوزدهم، شماره ۷۵، صص. ۷۸-۵۳.
- ۱۴- کلانتری، ن و غفارپور، م. (۱۳۸۱). طرح جامع مطالعات الگوی مصرف موادغذایی خانوار و وضعیت تغذیه ای کشور. انستیتو تحقیقات تغذیه ای و صنایع غذایی کشور.
- ۱۵- پیاب، م؛ درستی مطلق، ار؛ اشراقیان، م. ر؛ رستمی، ر؛ سیاسی، ف و احمدی، م. (۱۳۹۱). بررسی ارتباط وضعیت امنیت غذایی خانوار با افسردگی در مادران دارای کودک دبستانی ساکن شهرستان ری در سال ۱۳۸۹. مجله تخصصی اپیدمیولوژی ایران. دوره ۸ شماره ۱: صص ۴۴-۳۷.
- ۱۶- جمینی، د. امینی، ع. قادر مرزی، ح. توکلی، ج. (۱۳۹۴). امنیت غذایی و پیامدهای آن در مناطق روستایی. شماره ۲۴. صص ۱۳۰-۱۱۳.
- ۱۷- بهروزه، س. شاه ولی، م. مقایسه امنیت غذایی روستاییان با نگرش و فرهنگ تغذیه مختلف در سه منطقه آب و هوایی جنوب استان کرمان. (۱۳۹۵). شماره ۳. صص ۴۶۹-۴۵۴.
- ۱۸- مکی آبادی، ف. لشکر آرا، ف. میر دامادی، م. نقش کشاورزی ارگانیک در امنیت غذایی از دیدگاه کارشناسان جهاد کشاورزی استان تهران (۱۳۹۵). شماره ۲. صص ۲۰-۱.
- ۱۹- کمالی، ژ. زراعت، ک. یعقوب، س. (۱۳۹۶). بررسی عوامل مؤثر بر امنیت غذایی در خانوارهای کشاورزی روستایی استان کهگیلویه و بویر احمد. شماره ۵۴. صص ۸۶-۷۷.
- ۲۰- رضوی، ح. طاهری، م. افتخاری، ع. (۱۳۹۴). ارزیابی جایگاه توسعه کشاورزی ارگانیک در مناطق روستایی. شماره ۱. صص ۴۵-۲۷.

- ۲۱- مرادی بلوردی، ا. (۱۳۹۵). تبیین امنیت غذایی در خانوارهای روستایی. صص ۱۱-۱.
- ۲۲- کمالی، ژ.، زراعت، ک. یعقوب، س. (۱۳۹۶). بررسی عوامل موثر بر امنیت غذایی در خانوارهای کشاورزی روستایی استان کهگیلویه و بویر احمد. شماره ۵۴. صص ۷۷-۸۶.
- ۲۳- پهلوان، ف.، مطهری نژاد، ح. (۱۳۹۴). رژیم غذایی مبتنی بر سلامت جسم و روان. ۱۰-۱.
- ۲۴- قدیری، م.، نوحه سر، اش. مصطفوی عبدالملکی، ح. احمد خانی، ه. ح. تابان، م. (۱۳۹۰). تشکیل بانک ژنتیک برای بررسی های ژنتیکی در اختلال های روانپزشکی. دوره ۱۷. شماره ۴. صص ۳۲۴-۳۳۱.
- ۲۵- جهانبخش، ا. حقیقتیان، م.، روان مهر، ف. حسین پور، ک. (۱۳۹۱). بررسی ارتباط حمایت های اجتماعی با کیفیت زندگی بیماران MS شماره ۹ (۴). صص ۴۰۳-۴۱۱.
- ۲۶- معتمد، ح. حیدر پناه، ع. (۱۳۹۶). نقش آموزش و پرورش در توسعه. صص ۱۳-۱.
- ۲۷- اسداللهی، ح. راستگو، م. ایزدی دربندی، ا. قنبری، ع. (۱۳۹۶). اختلاط علف کش های فورام سولفورون و نیکوسولفورون به همراه سولفات آمونیوم در کنترل سلمه تره (*Chenopodium album L*) صص ۱۲-۱.
- ۲۸- عاشق معلا، م. سلمانی، و. (۱۳۹۶). مدیریت مسایل محیط زیستی بر مبنای تغییر رفتار مصرف کننده مطابق با الگوی اسلامی. صص ۹-۱.
- ۲۹- خلیلی، م.، غلامی، ذ. عالی قلعه، پ. اسماعیل پور تروجنی، م. (۱۳۹۲). بررسی عوامل موثر بر ترغیب کشاورزان به بیمه محصول برنج شهرستان بهشهر.
- ۳۰- داودی، پ. امیری، ز. معتمد، م. (۱۳۹۱). تاثیر فناوری مبارزه بیولوژیکی با آفت کشتها. صص ۸-۱.
- ۳۱- احمدی، خ. (۱۳۹۶). بررسی و تحلیل اثرات کودهای شیمیایی بر سلامت انسان و محیط زیست. صص ۶-۱.
- ۳۲- احمدی، خ. شجاعیان، ع. کریمی جلیلی وندی، ط. (۱۳۹۴). ارزیابی اثر عصاره ی کودهای حیوانی بر خصوصیات جوانه زنی و رشد گیاهچه بزرگ. صص ۱۵-۱.
- ۳۳- مهدوی، م. رضی آبادی، ح. (۱۳۹۴). اثر کود بیولوژیک بارور ۲ بروی خصوصیات رشدی و سال آوری پسته رقم شاه پسند. صص ۱-۱.
- ۳۴- پیر صاحب، م. موسوی، ع. نوازش خواه، ف. خامو طیان، ر. (۱۳۹۲). بررسی میزان باقیمانده سموم آفتکش در مواد غذایی میوه و سبزیجات. صص ۱۳-۱.
- ۳۵- بوداغی مالیدره، ه. محوی، ا. یونسیان، م. علی محمدی، م. (۱۳۹۲). بررسی میزان آرسنیک، کادمیوم و سرب در خاک و آب زیرزمینی و ارتباط آن با کود شیمیایی در شهرستان قائم شهر سال زراعی ۸۹-۸۸. صص ۱۰-۱.
- ۳۶- تبارکی، ح. فهمیده، ل. فولادوند، ز. (۱۳۹۶). مطالعه بیان ژن MYB رمز کننده عامل رونویسی تحت شرایط تنش خشکی در برخی ارقام گندم نان. صص ۱۰-۱.
- ۳۷- جهانیان، آ. چایی چی، م. (۱۳۹۶). مطالعه اثر باکتریهای محرک رشد بر خصوصیات جوانه زنی بذرنکنگفرنگی *Cynara Scolymus*. صص ۱۵-۱.
- ۳۸- چشمی، م. خداپرست مشهدی، م. چشمی، (۱۳۹۶). بررسی تاثیر قیمت خرید تضمینی محصولات اساسی کشاورزی در توسعه روستایی استان خراسان رضوی. صص ۱۲-۱.
- ۳۹- تازیک، م. اشرفی، ف. شیرانی، ف. رضایی، ا. (۱۳۹۶). بررسی مشکلات بازار رسانی محصول پرتقال در شهرستان گرگان. صص ۵-۱.
- ۴۰- شریفی، م. موسوی حقیقی، م. (۱۳۹۶). تاثیر اعتبارات کشاورزی بر امنیت غذایی خانوارهای روستایی ایران. صص ۹-۱.
- ۴۱- بهمنش فرن، (۱۳۸۷). بررسی کار آمدی اقتصادی شبکه های آبیاری در چشم انداز تغییر مدیریت منابع آب کشور. صص ۱۰-۱.
- ۴۲- صمیمی، س. اسفند آبادی، ع. (۱۳۹۴). بررسی نقش شرکت های تعاونی در افزایش سهم شاغلان روستایی بخش کشاورزی ایران. صص ۹-۱.

- ۴۳- ساکی زاده، م.، مالیان، ع. احمد پور، ع. (۱۳۹۳). بررسی کیفی شاخص های کیفیت آب آشامیدنی شهرستان اندیمشک و تاثیر کودهای کشاورزی بر آن. صص ۱۳-۱.
- ۴۴- اکبرنیا، ن. موسوی نیک، م. اصغری پور چمن، م. (۱۳۹۴). ارزیابی اثر تنش خشکی و اسید سیلیکون بر عملکرد کمی ذرت شیرین در منطقه سیستان. صص ۱۰-۱.
- ۴۵- عنایتی، س. قاجار سپانلو، م. صادق زاده، ف. (۱۳۹۷). تاثیر تغییر کاربری اراضی از جنگل به مرتع و زمین زراعی بر برخی خصوصیات فیزیکی خاک. صص ۵-۱.
- ۴۶- بذرافشان، ج. طولابی نژاد، م. صادقی، خ. (۱۳۹۶). تحلیل رابطه مدیریت پایدار زمین و عملکرد محصولات کشاورزی و اثرات آن در امنیت غذایی خانوارهای روستایی. شماره ۲. صص ۳۶۳-۳۴۶.
- ۴۷- مغانی بیله سوار، و. باقری خاقاهی، م. کامیاب نیا، س. (۱۳۹۶). ارزیابی شاخص های موثر بر مسایل و مدیریت آب کشاورزی از دیدگاه زارعین (مطالعه موردی: دشت مغان). صص ۱۲-۱.
- ۴۸- حدادی، س. حسینی، م. (۱۳۹۶). بحران خشکسالی و رسالت ترویج. صص ۱۱-۱.
- ۴۹- نوبهار، ز. جولایی، ر. کرامت زاده، ع. دهقانی، ا. (۱۳۹۴). تعیین الگوی بهینه کشت محصولات زراعی با هدف دستیابی به خودکفایی (مطالعه موردی: شهرستان اردبیل). صص ۸-۱.
- ۵۰- مهتاب، ص. علیلو، س. شیخلوئی، ح. (۱۳۹۳). بررسی استفاده از ژل آلئوئه ورا بر خصوصیات کیفی و عمر انبارمانی میوه ها. صص ۹-۱.
- ۵۱- اصولی، ش. احمدی، م. کلاترینان، ن. (۱۳۹۴). بررسی اثر پرتو تابی گاما بر درصد جوانه زنی رطوبت اسیدپتت کل و ویتامین ث غده های سبب زمینی های دو رقم آگریا سانته طی انبارداری در انبارهای فنی. صص ۱۱-۱.
- ۵۲- محمودی میمند، م. نبی پور، ن. (۱۳۹۴). مقایسه بسته بندی حاوی نانوذرات دی اکسید تیتانیوم و تیمار (*Citrus sinensis* var) پرتودهی بر عمر انباری پرتقال والنسیا (Valencia). صص ۱۰-۱.
- ۵۳- آقا جانی، ن. گوهری اردبیلی، ا. ساری، ع. گرمه خانی، ا. (۱۳۹۶). مروری بر پوشش های خوراکی، تولید و کاربرد آنها در صنایع غذایی. صص ۱۳-۱.
- ۵۴- اجل افشار، م. (۱۳۹۶). ارزیابی بسته بندی به عنوان عاملی موثر در گسترش صادرات محصولات کشاورزی باغی. صص ۲۰-۱.
- ۵۵- ملکی، ا. آریا نسب، ع. (۱۳۹۶). کاهش ضایعات در بخش کشاورزی با رویکرد پدافند غیرعامل. صص ۸-۱.
- ۵۶- شاهسونی، ش. عباسپور، ع. پارسیان، م. یونسی، ز. (۱۳۹۶). اثر ضایعات ماهی و کودهای شیمیایی و زیستی بر عملکرد و اجزای عملکرد لوبیا چشم بلبلی (*Vigna sinensis*) و برخی خصوصیات خاک. صص ۱۵-۱.
- ۵۷- عباس پور، ف. اصغری، ح. رضوانی مقدم، پ. عباسدخت، ح. (۱۳۹۶). تاثیر کاربرد بیوجار در بهبود برخی ویژگی های خاک و رشد گیاه دارویی سیاه دانه (*Nigella sativa* L) در شرایط تنش آبی. صص ۱۱-۱.
- ۵۸- اصغری تازه کند، س. کیارنگ، ا. صادقی نسب، ف. طوسی، ن. (۱۳۸۹). نقش شبکه های مراقبت و پیش آگاهی در کاهش ضایعات و پسماندهای محصول سیب در استان آذربایجان غربی. صص ۱۱-۱.
- ۵۹- مواساتی، ا. حسینی افشرد، ه. خاکپور، ف. (۱۳۹۶). ضرورت تصفیه شیرابه زباله گاهها و معرفی مدرن ترین و پیشرفته ترین سیستم تصفیه شیرابه زباله کشور در مرکز دفن مهندسی بهداشتی شهر تبریز و روش تصفیه آن. صص ۹-۱.
- ۶۰- شاهینی، ه. فلاح، س. (۱۳۹۵). رد پای کشاورزی پایدار در روستاهای مدرن. صص ۹-۱.
- ۶۱- رحمن پور، س. قلعه شاهی، ق. (۱۳۹۶). بررسی روند مدیریت در استفاده از منابع آب زیرزمینی در جهت ایجاد توسعه پایدار کشاورزی مطالعه موردی: شهرستان کازرون. صص ۸-۱.

- ۶۲- کرمی دهکردی، ع. ب. داسار، م. شاهای جاجان، م. (۱۳۹۵). تعیین سطح موفقیت و پایداری کلینیک های گیاه پزشکی در استان تهران. صص ۹-۱.
- ۶۳- بهجوی، ا. پناهی، ه. رحیمی آراسته، س. ظرفیانیان، ش. (۱۳۹۴). شناسایی و اولویت بندی راهکارهای تولید محصولات ارگانیک از دیدگاه اعضای کلینیکهای گیاه پزشکی استان آذربایجان شرقی. صص ۱۲-۱.
- ۶۴- بهرامی، آ. ساجدی، ن. گماریان، م. اکبری، م. (۱۳۹۲). بررسی پتانسیل اللوپاتیک عصاره پوسته بذر برنج، رقم طارم (*oryza sativa, var tarum*) بر جوانه زنی و رشد دان نهال های چهارگونه علف هرز در شرایط آزمایشگاهی. صص ۹-۱.
- ۶۵- حجازی زاده، م. شمسایی، ا. (۱۳۹۲). آموزش کشاورزان راه کارگسترش کشت گیاهان دارویی مورد مطالعه سیستان. صص ۶-۱.
- ۶۶- صادقی مقدم، ف. (۱۳۹۶). شناسایی راهکارهای ترویجی موثر در نظام ثبت و حمایت از ارقام جدید گیاهی در ایران از دیدگاه متخصصان. صص ۱۲-۱.
- ۶۷- اقبالیان، ع. ملک محمدی، ا. (۱۳۹۵). بررسی نگرش کارشناسان جهاد کشاورزی نسبت به خصوصی سازی ترویج کشاورزی در استان قم. صص ۵-۱.
- ۶۸- رضا پور جغال، ی. عزیزی، ا. کرمانی، م. معصومی، ع. (۱۳۹۷). اثر تنش خشکی بر برخی ویژگی های فیزیولوژیک توده های مختلف گیاه خرفه (*L. portulaca oleracea*) تحت شرایط گلخانه ای. صص ۷-۱.
- ۶۹- صفوی، ب. پناهی، م. قزلو، س. (۱۳۹۶). ارزیابی اقتصادی شدت مصرف انرژی و ارتباط آن با محصول در تولید گلخانه ای خیار (مطالعه موردی شهرستان گرمسار). صص ۱۰-۱.
- ۷۰- خوب بخت، گل محمدی. (۱۳۹۶). بررسی رابطه بین هزینه های تعمیر و نگهداری با ساعات کارکرد تراکتور. صص ۲۳-۱.
- ۷۱- رئوف، محمد. کاوسی، ز. ایرج، حبیب. روستاپور، ا. (۱۳۹۵). نوآوری های ادوات خاکورز در راستای کشاورزی پایدار. صص ۱۱-۱.

72-World Bank (1986), Poverty and Hunger: Issues and Options for Food Security. Washington DC: World Bank.

73-Bickel, G., Nord, M., Price, C., Hamilton, W., and Cook, J. 2000. Guide to Measuring Household Food Security, United States Department of Agriculture, available in: <http://www.fns.usda.gov/guidemeasuring-household-food-securityrevised-2000>.

74-FAO. (2008). An Introduction to the Basic Concepts of Food Security. Retrieved From:<http://www.fao.org/docrep/013/al936e/al936e00.pdf>.

75- Bala, B.K., Alias, E.F., Arshad, F.M., Noh. K.M., and Hadi, A.H.A. (2014) Modelling of food security in Malaysia, Simulation Modelling Practice, 47: 152–164.

76- Kukreja, R., & Meredith, S. (2011). Resource Efficiency and Organic Farming: Facing up to the challenge. Retrieved From: http://www.ifoameu.org/sites/default/files/page/files/ifoameu_policy_resource_efficiency_handbook_201112.pdf.

77-Sinyolo, S & Mudhara, M & Wale, E.(2014). Water security and rural household food security: empirical evidence from the Mzinyathi district in South Africa.4: 483–499.

78- Muraoka, R & Jin, S & T.S. Jayne. (2017). Land access, land rental and food security: Evidence from Kenya : Evidence from Kenya. Land Use Policy. DOI: 10.1016/j.landusepol.2017.10.045.

- 79-Asche,F & Bellemare, M & Roheim,C & Smith, M Tveteras , S.(2015) Fair Enough? Food Security and the International Trade of Seafood.181-188.
- 80- See, L., Fritz, S., You, L., Ramankutty, N., and Herrero, M (2015). Improved global cropland data as an essential ingredient for food security, *Global Food Security*, 4: 37-45.
81. Yunlong, C & Smit , B.(1994). Sustainability in agriculture: a general review.3.299-307
- 82- Satish B, A., Bhaveshananda, S., & Sengupta B. (2012). Organic agriculture: Way towards sustainable development. *International journal of environmental sciences*, 3(1), 209-216.
- 83- Ndugire, N. (2010). Scaling up organic agriculture and enhancing its foreign market access: Lessons learned from eastern Africa. Retrieved From: <http://www.uneca.org/sites/default/files/publications/80.pdf>.
- 84- Hine, R., & Pretty, J. (2007). Capacity_building study: Organic agriculture and food security in East Africa. Retrieved From: <http://www.unep-unctad.org/cbtf/events/dsalaam2/Organic%20Agriculture%20and%20Food%20Security%20in%20East%20Africa%20FINAL%20May07.pdf>.
- 85- Willer, H., & Lernoud, J. (2015). *The world of organic agriculture: Statistics and emerging trends 2015*. Bonn: Research Institute of Organic Agriculture (FiBL) and International Federation of Organic Agriculture Movements (IFOAM).
- 86- Sinyolo, S., Mudhara, M., and Wale E (2014). Water security and rural household food security: empirical evidence from the Mzinyathi district in South Africa, *Food Sec.* 6:483–499.
- 87- Bashir, M.K., Schilizzi, S., and Pandit, R (2012). The determinants of rural household food security in the Punjab, *Livelihoods in Ethiopia*, Thesis Wageningen University, September 2012.
- 88-Bedeke B (2012). Food insecurity and coping strategies: a perspective from Kersa district, East Hararghe Ethiopia. 2224-6088
- 89- Trefry, A & John, P & Cundill, G.2014. Culture and food security: a case study of homestead food production in South Africa.4.555-565.
- 90- Rana, SS. (2014). Organic Farming. Retrieved From: <http://hillagric.ac.in/edu/coa/agronomy/lect/agron-3610/TeachingManual-Organic-Farming-SSR.pdf>.
- 91-Zhou,D & Shah,T & Ali,S & Ahmad,W & Ud din, I & Llyas, A (2017). Factors affecting household food security in rural northern hinterland of Pakistan.65.1-11.
- 92- Bhalla, G. Handa, S. Angeles, G.Seidenfeld , D (2018) The effect of cash transfers and household vulnerability on food security in Zimbabwe.74.82-99.
- 93- Nord M., Coleman-Jensen A., Andrews M., and Carlson S (2010). *Household Food Security in the United States 2009*. U.S. Dept. of Agriculture, Econ. Res. Serv. November 2010.

- 94- S.Kalaiselvi, Yousuf Arjumand, R. Jayala Kshmu, Ramaswamy Gomathi, Thekkur Pruthu. c. Palanivel Prevalence of under-nutrition, associated factors and perceived nutritional status among elderly in a rural area of Puducherry, South India. (2016). 160-156.
- 95- Stavropoulou, M & Holmes, R. & Jones, N. (2017). Harnessing informal institutions to strengthen social protection for the rural poor. 10.73-79.
- 96- Willer, H., & Lernoud, J. (2015). The world of organic agriculture: Statistics and emerging trends 2015. Bonn: Research Institute of Organic Agriculture (FiBL) and International Federation of Organic Agriculture Movements (IFOAM).
- 97- Schouten, G. & Vellema, S. & Vink, M. (2018). Institutional diagnostics for African food security: Approaches, methods and implications. 11.1-16
- 98- Perez-Escamilla, R. Development Goals: From Human to Planetary Health: Perspectives and Opinions. (2017). 1-7
- 99- Heiman, A. Gordon, B. Zilberman, D. Food beliefs and food supply chains: The impact of religion and religiosity in Israel. (2017). 1-7
- 100- Bhalla, G. Handa, S. Angeles, G. Seidenfeld, D. 2018 The effect of cash transfers and household vulnerability on food security in Zimbabwe. 74.82-99.
- 101- Ndugire, N. (2010). Scaling up organic agriculture and enhancing its foreign market access: Lessons learned from eastern Africa. Retrieved From: <http://www.uneca.org/sites/default/files/publications/80.pdf>.
- 102- Hine, R., & Pretty, J. (2007). Capacity building study: Organic agriculture and food security in East Africa. Retrieved From: <http://www.unep-unctad.org/cbtf/events/dsalaam2/Organic%20Agriculture%20and%20Food%20Security%20in%20East%20Africa%20FINAL%20May07.pdf>.
- 103- Barrientos, A. (2017). Design and rural context in antipoverty transfers: Implications for programme outcomes, 103-108
- 104- Adalja, A & Lichtenberg, E. Produce growers' cost of complying with the Food Safety Modernization Act, (2018). 23-38.